

En defensa dels alcaldes

- Els ajuntaments no són una espècie de territoris a mercè d'especuladors sense escrúpols

FRANCISCO LONGO*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 18.11.09

Els casos de corrupció destapats durant les últimes setmanes han commocionat la societat catalana i han donat lloc a reaccions de rebuig procedents de diversos sectors. S'ha generalitzat una percepció de crisi de la política, i la indignació que es manifestava en la mobilització popular de Santa Coloma de Gramenet expressava un sentiment ciutadà compartit i profund. Tot plegat ha de ser vist, principalment, com un signe de bona salut col·lectiva. La societat que no s'escandalitza per la corrupció està condemnada a conviure-hi. La nostra vida pública necessita un impuls regenerador que els partits s'han mostrat fins ara incapaces de gestionar, experts, com són, a mirar cap a una altra banda quan la cosa els afecta. El *ja n'hi ha prou* de la societat s'hauria de plasmar en un increment de les exigències cíviques d'austeritat, transparència i rendició de comptes dels que ens representen i governen.

Dit això, convé no perdre de vista que el clima convuls que estem vivint pot produir danys col·laterals. Un dels més preocupants és el que amenaça la imatge de la política local. L'origen dels últims episodis, unit als escàndols destapats en altres municipis espanyols, podria acabar instal·lant en l'imaginari col·lectiu la impressió que els ajuntaments són l'escenari habitual de transaccions espúries, una espècie de territoris de frontera a mercè d'especuladors sense escrúpols i polítics enriquits per les propines i el suborn. Seria lamentable que això passés, perquè es

tractaria d'una imatge distorsionada i injusta. Per poc que hi pensem, resulta fàcil constatar les enormes millores en l'espai públic i en els serveis a les persones que ens han llegat aquests 30 anys de gestió municipal democràtica. Amb les seves debilitats i els seus errors, els ajuntaments han estat una peça bàsica del nostre model de governança, i la gran majoria dels alcaldes i regidors s'han esforçat, amb més o menys encert, per governar-los amb les mires posades en l'interès general de les seves comunitats.

Per altra banda, i sobretot, el deteriorament de la imatge de la política local debilitaria una part importantíssima del nostre teixit institucional. Els polítics locals són, més que mai, necessaris per afrontar alguns dels problemes més apressants de l'agenda pública emergent. Avui sabem que la globalització no elimina, sinó que reforça, la dimensió local de la cosa pública. Qüestions com la pobresa extrema, la inseguretat, els riscos mediambientals, el conflicte intercultural, el fracàs escolar, la violència juvenil, els tancaments o les deslocalitzacions d'empreses, les bosses d'atur, els guetos urbans, la bretxa digital o l'exclusió social, entre d'altres, a vegades requereixen protagonismes institucionals diferents, però finalment troben en l'esfera local l'espai en què és imprescindible passar de les paraules als fets. Tot plegat constitueix el treball de conciutadans que es carreguen a l'esquena la tasca d'ocupar-se del que és de tots i que a tots ens afecta.

Per descomptat, no es tracta d'una feina fàcil. Suposa lidiar amb problemes complexos i difícils i fer-ho en contextos de proximitat i accessibilitat que eliminen –llevat d'unes quantes grans ciutats– la possibilitat d'atrinxerar-se darrere d'un munt de filtres defensius. Obliga a escoltar demandes que tendeixen a l'infinit sense disposar de

competències ni recursos per afrontar-les. Implica gestionar serveis que no disposen d'un finançament adequat, amb un instrumental jurídic moltes vegades insuficient o ambigu. Requereix donar la cara en moments crítics i mediar en conflictes que no tenen una sortida aïrosa. Exigeix acostumar-se a la cara menys glamurosa de la política, allà on la litúrgia del poder tendeix a difuminar-se i governar es torna una tasca més aviat fosca. Comporta un retorn més que incert a la vida professional anterior i només a vegades serveix de palanca per a les carreres polítiques. Seria una pèssima notícia que, a més a més, acabéssim projectant sobre aquest treball, i sense matisos, l'ombra ominosa de la corrupció.

Alcaldes i regidors tenen davant seu una tasca important. En l'escenari econòmic on vivim, obligats a impulsar polítiques contracíclics amb ingressos minvats, hauran de millorar la capacitat de gestió dels ajuntaments, professionalitzar la funció gerencial, implantar mecanismes autoexigents de control de costos i avaluació de resultats, governar amb austeritat i sense populismes i exercir, des de la proximitat, lideratges pedagògics que gestionin la difícil adaptació dels ciutadans al nou entorn. Més que mai, necessitem la política local, i en necessitem de bona qualitat. Això requereix l'existència de marcs institucionals que estimulin les vocacions polítiques, i ens obliga, sense renunciar en absolut a l'escrutini exigent de la seva tasca, a vetllar perquè es mantingui un alt reconeixement social de la funció insubstituïble que els governants locals desenvolupen en la nostra democràcia.

*Director de l'Institut de Governança i Direcció Pública d'ESADE (URL)